

Jaarverslag van het Fries Scheepvaart Museum 2017

Inleiding

In 2017 was er weer een stijgende lijn in de bezoekersaantallen. Hoewel het verklaren van de fluctuaties in de bezoekcijfers lastig is, denken we wel dat mooie exposities en het hoge activiteitsniveau hebben bijgedragen aan de stijgende lijn. De waardering van onze bezoekers voor wat we als museum te bieden hebben, bleef ook in 2017 onverminderd hoog.

Personeel

In de personele sfeer waren er geen structurele wijzigingen. Op 31 december 2017 was de personeelsbezetting als volgt:

Bettie Boersma-Dijkstra (balie en administratief werk)
Freerk Bokma (conciërge, onderhoudswerk, expositiebouw, collectiebehoud)
Alet Doornbos (balie en administratief werk)
Grytsje Feitsma (organisatie van groepsontvangsten en coördinatie vrijwilligerswerk)
Jelle Koenen (collectieregistratie en samenstellen van tentoonstellingen)
Joke Leeverink-Boersma (huishoudelijk werk, balie en groepsontvangsten)
Thea van Niejenhuis (balie en administratief werk)
Anke Roorda (educatie)
Meindert Seffinga (directie)
Aaltje Sprik-Dijkstra (balie, financiële administratie en museumwinkel)
Jeannette Tigchelaar (collectie- en bibliotheekregistratie en onderzoeksbegeleiding)
Merijn van Veen (educatie)
Nynke Wiersma-Hansma (huishoudelijk werk en vervanging baliewerk)

Drie stagiaires waren er actief: Remco Tjoelker en Lisa Eppenga werkten in het Kindermuseum en Jesse van Berkum was actief aan de balie. Verder werkten tal van maatschappelijke stagiaires mee aan de kinderactiviteiten in de voorjaarsvakantie.

Vrijwilligers

Iedere dag zijn er vrijwilligers actief in het museum. Zonder vrijwilligers zou ons activiteitsniveau en de kwaliteit van ons werk veel minder hoog zijn. Maar liefst 120 namen prijken er op ons vrijwilligerslijst en ze verrichten zeer uiteenlopende werkzaamheden. Zij werken als rondleiders, cateringdames, stadsgidsen. In het Kindermuseum worden de schoolklassen ontvangen door de leden van het E-team. Tijdens de weekenden mogen we rekenen op de inzet van 51 vrijwillige weekendsuppoosten. Op het gebied van behoud en beheer zetten vrijwilligers zich in voor modelbouw, restauratiewerk, het poetsen van het zilver en het verhuizen van voorwerpen naar het Kolleksjesintrum in Leeuwarden. Voor de bloemen en planten zijn er vrijwilligers en ook naar de tuinen hebben we dankzij onze vrijwilligers nauwelijks omzien. We zijn er trots op dat zoveel mensen ons helpen bij het museumwerk. Samen vormen we één grote familie.

In 2017 is Joke de Visser-de Roode overleden. Zij was als vrijwilliger actief bij de catering tijdens groepsontvangsten. Haar man Sjaak en haar dochter Kjersti zijn eveneens als vrijwilliger aan het museum verbonden. Het was daarom hartverwarmend dat veel collega's en vrijwilligers haar de laatste eer betoonden op de begrafenis.

In de zomer van 2017 is Henk Heldoorn overleden. Als vrijwilliger had hij al afscheid genomen, maar zijn naam is in het museum nog goed bekend. Tussen 1986 en 2003 was hij een van de leden van de bouwploeg, die iedere maandagavond bouwklassen in het museum verrichten. Beide vrijwilligers gedenken we met grote dankbaarheid.

Collectie

Maar liefst 230 aanwinsten waren er in 2017. Veel meer dan in het vorige jaar. De belangrijkste reden voor deze aanwas waren twee omvangrijke schenkingen: de prijzencollectie van skûtsjeschipper Douwe Visser Jzn uit Sneek en de tekeningencollectie van scheepswerf van de gebroeders Langenberg te Nieuwebrug. Deze collecties en enkele andere belangrijke aanwinsten worden besproken in een apart hoofdstuk in dit jaarboek. De registratie van de collectie werd bijgehouden door Jelle Koenen. Hij schreef de nieuwe aanwinsten in en Freerk Bokma zorgde voor de fotografie van de aanwinsten. Jelle Koenen was twee dagen per week actief in het Kolleksjesintrum in Leeuwarden, waar hij verder werkte aan het uitpakken en registreren van de depotcollectie, die in 2016 grotendeels is verhuisd van onze depotzolders naar het nieuwe depotgebouw van de Friese musea. Vanaf 1 september werkt Jelle Koenen drie dagen per week in het Kolleksjesintrum voor het Fries Museum. Hiervoor is een detacheringsconstructie bedacht.

In 2017 werden 30 voorwerpen in bruikleen afgestaan aan: Zuivelmuseum It Tsiispakhûs te Wommels, Ter Borch Stichting in Deventer (Bergkerk), Gemeentemuseum Hannemahuis te Harlingen en scheepswerf De Hoop te Workum.

Tentoonstellingen

Vier tentoonstellingen werden er georganiseerd.

- Nederlandse Vereniging van Zeeschilders (1 oktober 2016 – 8 januari 2017)
- Ik wou dat ik twee hondjes was (28 januari – 4 juni 2017)
- Koningin van het water – 100 jaar regenboogklasse (23 juni – 17 september)
- Scheepsmodellen van Willem Vos (21 oktober – 7 januari 2018)

De expositie met werk van leden van de Nederlandse Vereniging van Zeeschilders is in het vorige jaarboek al besproken. Kunstenaar Eline Janssens kwam met het idee voor de tentoonstelling met de naam “Ik wou dat ik twee hondjes was”. In ons museum hebben wij enkele tientallen exemplaren van Staffordshire beeldjes van honden, die als zeemanssouvenirs hun weg van Engeland naar Friesland vonden. Eline Janssens vroeg collega-keramisten om eigentijdse exemplaren van deze hondenbeeldjes te maken. Friese volkskunstenaars werden benaderd voor het bewerken van enkele grote exemplaren van de beelden, die Eline Janssens had gemaakt. De opstelling in kasten en meubels van honingraatkarton zorgde voor een opvallende expositie.

In de zomer werd in de expositie “Koningin van het water” de historie van de in 1917 ontworpen regenboogklasse uit de doeken gedaan. Centraal stonden de verhalen van de families, die vaak van generatie op generatie, een rol speelden in de klassen en de wedstrijden. Vooral de teamwedstrijden tussen Holland en Friesland spreken nog steeds tot de verbeelding.

Willem Vos is vooral bekend als de man, onder wiens leiding in Lelystad het VOC retourschip Batavia werd gebouwd. Dat hij zijn hele leven lang ook scheepsmodellen heeft gebouwd, is minder bekend. Ook voor ons museum bouwde hij twee imposante modellen. Uit de collectie van Willem Vos en uit collecties van particulieren voor wie hij heeft gebouwd,

konden we een mooie verzameling scheepsmodellen samenstellen. Dat Willem Vos nog niet vergeten is, bleek wel uit de grote belangstelling voor deze expositie.

Jelle Koenen en Freerk Bokma hebben de eerste drie exposities samengesteld en vorm gegeven. Omdat Jelle Koenen vanaf september ook voor een deel werkzaam was voor het Fries Museum, kreeg Freerk Bokma een grotere rol bij het maken van de exposities. Het papierwerk en het onderzoek, dat voorheen door Jelle Koenen werd gedaan, werd door mij overgenomen.

Website, PR en sociale media

De website werd actueel gehouden en aangevuld door Jeannette Tigchelaar. In 2017 werden de belangrijkste delen van de website vertaald in het Engels. Josje Hofland zorgde voor de vertalingen en Jeannette Tigchelaar voor de implementatie. De databases van de collectie en de bibliotheek werden regelmatig ververs. Samen met vrijwilliger Alice Booi zorgde Jeannette Tigchelaar ook voor een constante stroom van nieuws en wetenswaardigheden via de sociale media (Facebook en Twitter). De schare volgers groeide gestaag. Met digitale nieuwsbrieven hielden we onze achterban op de hoogte van alle museumactiviteiten.

Educatie

In schoolverband kwamen er 3.887 kinderen naar het museum. De 160 schoolklassen werden begeleid door de educatoren Anke Roorda en Merijn van Veen en door de vrijwilligers van het E-team. De leerlingen kwamen niet alleen uit Sneek en omgeving, maar ook uit bijvoorbeeld Castricum en zelfs uit België en Duitsland. Tijdens de schoolvakanties waren er activiteiten, die zorgden voor een gezellige drukte. In de voorjaarsvakantie waren pakes en beppes met hun kleinkinderen actief rondom het thema zeemanssouvenirs, dat gekoppeld was aan de expositie over de Staffordshire hondenbeeldjes. In het najaar was "Lekker Griezelen" het thema. Er was een rariteitenkabinet en vooral de donkere kelder met het skelet leverde bij veel schoolklassen gegil en angstkreten op. Op 31 oktober was er een griezelnacht voor ouders en kinderen. Het aanbod van onze lesprogramma's wordt niet alleen via Akte 2 in Sneek bekend gemaakt bij de scholen, maar ook via de Kunstkade in Leeuwarden.

Publicaties en onderzoek

Resultaten van onderzoek naar de collectie worden in de vorm van artikelen in ons jaarboek opgenomen. Naast personeelsleden kunnen ook vrijwilligers, en andere onderzoekers/auteurs artikelen publiceren die te maken hebben met onze collectie. Negenmaal hield ik lezingen over de historie van de Friese scheepvaart, over strenge winters en over de handelsstad Sneek. Soms waren deze lezingen in eigen huis, maar soms was ik ook elders te gast, bijvoorbeeld in Winsum, Heerenveen en Gaastmeer. Jeannette Tigchelaar deed onderzoek ten behoeve van de inventarisatie van foto's en archieven. 141 personen bezochten de leeszaal in 2017. Ze werden bij hun onderzoek in onze archieven en bibliotheek begeleid door Jeannette Tigchelaar. Zij beantwoordde ook de mails met vragen over onze collecties.

Jelle Koenen verrichtte onderzoek voor het samenstellen van de tentoonstellingen en de registratie van de nieuwe aanwinsten.

Bibliotheek, archief en fotocollectie

De bibliotheek groeide in 2017 met 69 titels. De boeken en tijdschriftartikelen werden door Jeannette Tigchelaar toegevoegd aan de bibliotheekcatalogus. Schenkingen voor de bibliotheek werden verkregen van:

Sint Anthonius van Paduaparochie (Sneek), H. de Boer (IJlst), L.P. de Boer (Aerdenhout), S. Kingma Boltjes (Menaldum), A. Booij (Sneek), Ter Borchstrichting (Deventer), V. Christmann (Wiesbaden), M. Glotzbach (Sint Annaparochie), J.J. van der Hem-Hofstra (Haren), A. Hemmes-Ringnalda (Ysbrechtum), Hettingastichting, H.Goslings (Leeuwarden), dr. J.A. Koppen (Sneek), Museum 't Kromhout (Amsterdam), L.J. Lyklema (Kollum), R. Mast (Delfzijl), J. Meinsma (Hallum), erven R. Oosten (Groningen), Stichting Oud Sneek, Uitgeverij Prometheus (Amsterdam), W. Pronker (Roelofarendsveen), Regenboogclub, Stadhuismuseum Zierikzee, J. Strijker-Reitsma (Nijeveen), familie Vochteloo, G. de Vries, J. Westers (Sneek) en J.K. Weidema (Grou).

In de zomer van 2017 werd het archief van de Regenboogclub overgedragen aan ons museum. De heer J. Draaisma uit Easterlittens bracht aanvullingen op het archief van scheepswerf Draaisma in Franeker. Jeannette Tigchelaar maakte inventarissen van het archief van de Stichting Fries Scheepvaart Museum en van het bedrijfsarchief van jachtwerf Langenberg te Nieuwebrug.

In de foto- en documentatieverzamelingen werden aanwinsten verworven van : G. Boeijenga (Sneek), G. ten Cate (Zuidlaren), C. Dijk, O. Gelderblom (Sneek), M. Glotzbach (Sint Annaparochie), Carol Klok, R. Mast (Delfzijl), K. van der Meulen, W. Obbema (Sneek), M.A.M. Hoefnagels-Otten (Aerdenhout), S. Parma (Hilversum), S. Sijbesma (Sneek), P. Sijpersma (Sneek), J.A. Tummers (Sneek), B. Visser (Mildam) en H. Westerhof (Woudsend).

Lezingen en ontvangsten

De Vereniging Fries Scheepvaart Museum organiseerde vijf lezingen.

- 18 januari Koos Termorshuizen – De evolutie van de roeiboot.
- 15 februari Eline Janssens (Meindert Seffinga) – Staffordshire hondenbeeldjes
- 15 maart Prof.dr. J.R. Bruijn – Het leven van zeevarenden in de 18de eeuw.
- 18 oktober Corine Nijenhuis – Een vrouw van Staal
- 22 november Afke Berger – Werelderfgoed Waddenzee

Ook andere partijen organiseerden lezingen of seminars in onze Geheerzaal. Zo vonden er twee boekpresentaties plaats. Piebe de Boer overhandigde zijn boek over de zeevarende familie Nauta uit Woudsend aan Cees de Graaff, met wie hij jarenlang onderzoek heeft gedaan naar dit onderwerp. En onze oud-vrijwilliger dr. Hans Koppen presenteerde zijn historisch-geografische boek "Friesland Vandaag" aan drs. A.A.M. Brok, onze nieuwe commissaris van de koning, die naar aanleiding hiervan een gloedvol betoog hield over het koesteren van de eigenheid van Fryslân. Van een heel andere orde was de opening van de wereldkampioenschappen Yngling, die op 16 juli plaatsvond in ons museum. Uit alle hoeken van de wereld waren zeilers bijeengekomen om op de Snitsermar hun krachten te meten.

Excursies

De reiscommissie van de Vereniging Fries Scheepvaart Museum organiseerde maar liefst drie excursies. Met 115 deelnemers gingen we op 3 maart naar de vernieuwde ijsbaan van Thialf, waar we uitgebreid achter de schermen mochten kijken. Op 19 mei ging de ledenreis naar

Harlingen, waar we een bezoek brachten aan de Harlinger Aardewerk- en Tegelfabriek en aan gemeentemuseum het Hannemahuis. 's Middags stonden een bezoek aan de Willem Barentsz-werf en de scheepswerf van Damen Shiprepair op het programma. Amsterdam was de bestemming van de najaarsreis. Daar werd eerst het Kromhoutmuseum bezocht en daarna het Scheepvaartmuseum.

Marketing en PR

Het budget voor advertenties en andere vormen van betaalde marketing is beperkt. In toeristische magazines konden enkele advertenties geplaatst worden. De meeste aandacht in de media genereren we echter niet door advertenties, maar door "free publicity". Tentoonstellingen en andere activiteiten zijn dikwijls aanleiding voor het zoeken van contact met de media. Dat doen we niet alleen met persberichten, maar ook via de sociale media. Twee keer per jaar gaat er een papieren nieuwsbrief naar onze achterban. Tussendoor zijn er digitale nieuwsbrieven, die in ongeveer 750 mailboxen wordt bezorgd. Toch hebben we het gevoel dat er meer uit te halen is. Anders dan veel andere professionele musea, heeft ons museum geen marketingafdeling. De behoefte aan professionele deskundigheid op dit gebied wordt steeds groter.

Vereniging en twee stichtingen

Het museum is in 1938 opgericht door de Vereniging Fries Scheepvaart Museum. Sinds 1976 wordt het museum geëxploiteerd door de Stichting Fries Scheepvaart Museum. De vereniging ondersteunt het museum door het beschikbaar stellen van menskracht en financiën en door het beheer van de museumgebouwen, die allemaal eigendom zijn van de vereniging. Sinds 1986 behartigt de Stichting Museum de Fryske Winter de zaken die te maken hebben met de collecties in de IJzaal.

Stichting Fries Scheepvaart Museum

De samenstelling van het bestuur was per 1 januari 2017 als volgt: P. Schulting (voorzitter), mevrouw S.N. Paauwe (secretaris), mevrouw D. Eringa-Berghuis (penningmeester), F.R.J. van Drooge en L. Touwen. Het bestuur wordt bijgestaan door vier adviseurs: de drie leden van het dagelijks bestuur van de Vereniging Fries Scheepvaart Museum en de directeur van het museum. Het bestuur van de stichting vergaderde op 6 februari, 1 mei, 18 juli, 11 september en 4 december. In de vergaderingen is onder meer gesproken over het beleidsplan voor de jaren 2017-2020, het nieuwe cultuurbeleid van de gemeente Súdwest-Fryslân en over voornemens tot wijziging van het cultuurbeleid door de provincie Fryslân. Voorts is er gesproken over competentiegericht personeelsbeleid, over het verzekeren van ziekteverzuim, over een mediapartnerschap en over de risico's rondom het beeldrecht. Aan het eind van het verslagjaar namen we afscheid van voorzitter P. Schulting. Zijn taak werd tijdelijk overgenomen door mevrouw D. Eringa.

Vereniging Fries Scheepvaart Museum

De samenstelling van het bestuur was per 1 januari 2017 als volgt: mevrouw M.S. Taselaar (voorzitter), B. Oppewal (secretaris), C.A. Burghgraef (penningmeester), mevrouw S.N. Paauwe, mevrouw J.W. Ritchi-Hofland, M.M. Bolhoven, A.F.J. Dinkelberg, F.R.J. van Drooge en J.P. Smorenburg. Het bestuur vergaderde op 23 januari, 20 maart, 10 juli, 12 oktober en 13 november. In kleiner verband overlegden groepjes bestuursleden over diverse zaken, deels ter voorbereiding van bestuursvergaderingen, deels ter voorbereiding van de

ledenreis. De leden van het dagelijks bestuur woonden als adviseur de vergadering van het bestuur van de Stichting Fries Scheepvaart Museum bij.

Enkele belangrijke onderwerpen die in de bestuursvergaderingen aan de orde kwamen:

- het beleidsplan van het museum en de wijze waarop de vereniging de activiteiten die daar uit voortvloeien kan ondersteunen.
- De financiële positie en de beleggingsstrategie van de vereniging
- Leden- en sponsorwerving
- De communicatie met leden via nieuwsbrieven
- Ledenreizen
- Cultuurbeleid van gemeente en provincie

Het ledental van de vereniging daalde van 1196 naar 1158. De meeste uitschrijvingen ontstaan door overlijden. De Commissie Ambitie organiseert in 2018 een grote wervingscampagne, zodat de neergaande lijn wordt omgezet in een stijgende. De algemene ledenvergadering werd gehouden op 17 mei. Het jaarverslag en het financiële verslag worden openbaar gemaakt op de website van het museum.

Vertegenwoordiging Vereniging Fries Scheepvaart Museum

De bestuursleden mevrouw S.N. Paauwe en de heer F.R.J. van Drooge vertegenwoordigden de vereniging in het bestuur van de Stichting Fries Scheepvaart Museum. Het bestuurslid mevrouw J.P. Smorenburg was vertegenwoordiger van de vereniging in het bestuur van de Stichting Museum De Fryske Winter. De leden van het dagelijks bestuur van onze vereniging vormden tevens het bestuur van de Stichting Monumenten Kleinzand, juridisch eigenaar van de panden Kleinzand 18, 20 en 22/24. Mevrouw J.C.M. Verkaaik-Hogervorst vertegenwoordigde de vereniging in het bestuur van de stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten. De directeur vertegenwoordigde de vereniging in het bestuur van de Stichting De Grote Zuidwesthoek.

Stichting Museum de Fryske Winter

Het bestuur van Stichting Museum de Fryske Winter vergaderde tweemaal: op 30 januari en op 16 oktober 2017. Bij de jaarlijkse donateurs- en ontmoetingsavond, waarvoor ook altijd de besturen van alle Friese ijsclubs én de ijswegencentrales worden uitgenodigd, die ditmaal plaatsvond op maandag 20 februari, stond de IJswegencentrale Sneek, Wymbritseradeel en IJlst centraal. Omdat deze ijswegencentrale in 2017 75 jaar bestond was er in de IJzaal van het museum een kleine historische presentatie gemaakt, waarbij aandacht was voor de Elfmerentocht. Om aandacht te trekken voor deze presentatie had de gemeente Súdwest-Fryslân een veegauto als eyecatcher geplaatst op een zeecontainer boven de gracht van het Kleinzand.

Samenwerking

Voor of namens het museum maakte ik deel uit van een aantal besturen en werkgroepen:

- Stichting de Grote Zuidwesthoek
- Stichting Oud Sneek
- Jury voor de Kleine Bouwprijs Sneek van het Siebold Hartkampfonds
- Jury van het project Kinderkunst in Woudend
- Raad van Advies van het Kolleksjesintrum Fryslân

- Directeurenoverleg Súdwest-Fryslân
- Stichting Töintsje Leech te Workum
- Stichting Samenwerking Musea Zuidwest Friesland (secretaris)
- Bestuur Koninklijk Fries Genootschap
- Stichting Duurzaam Vervoer Sneek (elektrische shuttlebussen)
- Adviescommissie Historische Schepen van de Gemeente SWF
- Stichting Interieurs in Friesland
- Adviescommissie Gemeentelijke Kunst en Erfgoed
- Zuiderzeekring (overleg musea rondom de Zuiderzee)
- Adviesgroep Regiomarketing Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren

Anke Roorda en Merijn van Veen participeerden in verschillende educatieve samenwerkingsverbanden van musea en andere culturele instellingen.

- Fries Educatief Platform
- Lid Cultuurnetwerk Akte 2
- Lid werkgroep Kultuer Edukaasje mei Kwaliteit
- Werkgroep Kunst- & Cultuurdagen in Sneek
- Stichting Klompkesilen
- Samenwerkingsverband Werkgroep Skûtsjesilen

Bij tal van feestelijkheden en andere bijeenkomsten heb ik het museum vertegenwoordigd, bijvoorbeeld bij de heropening van museum De Waag in Workum. Adviezen werden gegeven in de hierboven genoemde adviescommissies, maar ook aan musea als bijvoorbeeld Houtstad IJlst en het Eerste Friese Schaatsmuseum in Hindeloopen.

Erfenissen en giften

De Vereniging Fries Scheepvaart Museum werd in 2017 opnieuw begunstigd met enkele erfstellingen en giften. Het bestuur is er erg dankbaar voor dat een aantal mensen en organisaties hun betrokkenheid bij het museum op deze wijze tot uitdrukking brengen. Het betreft de hieronder staande bedragen.

Legaat mevrouw T. de Vries-Klaassen	€ 2.000,00
P.W. Janssens's Friesche Stichting	€ 1.500,00
Opbrengst schatkist in hal van museum	€ 270,20

De giften (inclusief schatkist) zijn aan het Aankoopfonds toegevoegd.

Gebouwen

Freerk Bokma verzorgde het klein onderhoud aan de gebouwen. Ook zorgde hij voor de controle van de technische installaties (alarmcentrales, verwarming, klimaat, liften et cetera). In de galerij waar we aandacht besteden aan de Friese admiraliteit kwam nieuwe verlichting. De oude halogeenspots zijn vervangen door spots met een UV filter. Andere lampen zijn voorzien van LED-verlichting, die energiezuinig zijn en bijna geen schadelijk UV licht uitstralen. De gebouwen werden schoongehouden door Joke Leeverink en Nynke Wiersma. In het gastenboek kregen zij veel complimenten voor de netheid van het museum.

Bezoekers

In de inleiding kwam al aan de orde dat er in 2017 weer meer bezoekers naar het museum kwamen, dan in 2016.

	2017		2016	
0-5 jaar	953	3%	1.900	7%
6-18 jaar	1.407	5%	1.511	6%
Volwassenen	8.117	29%	7.391	27%
Groepsbezoeken	2.020	7%	2.013	7%
Vouchers	1.051	4%	440	2%
Leden	1.093	4%	1.510	6%
Scholen	3.887	14%	3.101	11%
Gratis	1.417	6%	1.415	5%
CKV / CJP	57	0%	55	0%
Museumkaart	7.976	28%	7.677	28%
TOTAAL	28.178	100%	27.013	100%

Groepsbezoeken

Voor ons museum zijn groepsbezoeken zeer belangrijk. In 2017 boekten 118 groepen een bezoek aan ons museum. Veel van deze groepen werden door onze cateringdames gastvrij onthaald met koffie, thee en wat lekkers. Van deze groepen boekten er 88 een rondleiding. Onze museumgidsen zorgden er met hun verhalen voor, dat een bezoek aan het museum net iets extra's kreeg. In de stad Sneek werden 88 groepen rondgeleid door onze stadsgidsen. Zij waren ook actief bij de openstelling van de Waterpoort tijdens hoogtijdagen (Sneekweek, Open Monumentendag). Het beurtscheepje Ald Fryslân voer tijdens de zomer vrijwel dagelijks met gasten door de Sneker stadgrachten. Ons museum is het startpunt voor deze rondvaarten. Joke Leeverink en Grytsje Feitsma leiden alle groepsbezoeken in goede banen. Ze werden daarbij geholpen door de collega's die aan de museumbalie werken. In de maand december was het museum weer in kerstsfeer. Onder leiding van Alet Doornbos maakten de bloemschikkers weer fraaie creaties, die voor de vele bezoekers inspireerden om ook thuis aan de slag te gaan.

Besluit

Al met al was 2017 een prachtig museumjaar. Er waren mooie tentoonstellingen en zeer veel activiteiten, die weer meer bezoekers trokken dan het jaar daarvoor. En de waardering van het publiek blijft onverminderd positief. Al jaren achtereen scoren we bijzonder hoog in de reviews die onze bezoekers op internet achterlaten bij Tripadvisor, Zoover en Google. Met personeel en vrijwilligers werken we hard aan de kwaliteit hoog te houden. We zijn benieuwd wat 2018, het jaar van de Culturele Hoofdstad, ons gaat brengen. Met prachtige internationale exposities en tal van andere activiteiten, verwachten we er veel van.

Meindert Seffinga